

Sudije i tužioci: Funkcija javna, imovina tajna

Nakon godina čekanja da predstavnici pravosuđa učine dostupnim javnosti informacije o svojoj imovini, Centar za istraživačko novinarstvo (CIN) je formirao bazu podataka koja sadrži biografije, podatke o primanjima, nekretninama, vozilima, ušteđevini, kreditima, dionicama i sudskim postupcima za 29 sudija i tužilaca.

U bazi su, između ostalog, podaci o predsjedniku Visokog sudskog i tužilačkog vijeća (VSTV) Milanu Tegeltiji, potpredsjednicama Ružici Jukić i Jadranki Lokmić-Misirača predsjedniku Suda Bosne i Hercegovine (BiH) Ranku Debevcu i drugim dugogodišnjim sudijama i tužiocima.

Osim nosilaca pravosudnih funkcija koje bira i imenuje VSTV, u bazi su i podaci o četvero sudija ustavnih sudova koje biraju nadležni parlamenti.

CIN će u narednom periodu bazu dopunjavati informacijama o ostalim rukovodiocima pravosudnih institucija i drugim predstavnicima pravosuđa.

Sudije, tužioci i članovi njihovih porodica, čiji se podaci trenutno nalaze u bazi, vlasnici su 94 nekretnine i skoro 330.000 kvadrata zemljišta u BiH i regionu. Njih četrnaestero imaju vozila čiju su vrijednost procijenili na više od 300.000 KM. Uz to, desetero ih je uspjelo uštedjeti 730.000 KM.

Podaci su potkrijepljeni sa više od 120 zvaničnih dokumenata.

Dvanaest sudija i tužilaca nisu željeli dati dodatne podatke o

svojoj imovini, a institucije su ignorisale zahtjeve novinara CIN-a da dostave biografije i podatke o plaćama pa su pojedini profili u bazi za sada nepotpuni.

„Predsjednik Osnovnog suda Brčko distrikta zaprima mnogobrojne zahtjeve za razgovore od lica koja se predstavljaju kao novinari portala, udruženja, ‘kuća’ čija kredibilnost i profesionalnost su upitni“, bio je dio odgovora Pravosudne komisije Brčko distrikta na molbu za razgovor sa Jadrankom Grčevićem.

Grčević je na čelu brčanskog Osnovnog suda od njegovog osnivanja prije 18 godina. On je vlasnik ili nosilac prava gradnje na devet nekretnina u ovom gradu, među kojima su stambeno-poslovna zgrada, dvije kuće i dva poslovna prostora.

O svojoj imovini, između ostalih, nije želio razgovarati ni predsjednik Suda BiH Ranko Debevec.

Novinari CIN-a su istražili imovinu pojedinih sudija i tužilaca protiv kojih se trenutno vode krivični postupci. Jedan od njih, sarajevski kantonalni tužilac Džemal Karić, vlasnik je trosobnog stana u glavnom gradu BiH, a prilikom pretresa njegovog sefa u banci pronađeno je i zaplijenjeno 340.000 KM gotovine.

Značajnu imovinu posjeduju sarajevska sutkinja Adisa Zahiragić i njena porodica. Zahiragići su vlasnici pet stanova u Sarajevu i jednog u Neumu, a imaju i vikendicu, tri garaže i apartman na Bjelašnici.

„Primanja koja smo ostvarivali suprug i ja bila su visoka godinama“, objasnila je Zahiragić.

Među imućnijima je i republička javna tužiteljica Dragica Glušac. Ona je vlasnica dva stana i poslovnog prostora u Banjoj Luci, te apartmana u Herceg Novom, dok joj sin i kćerka posjeduju još tri nekretnine u Banjoj Luci i stan u Novom Sadu. Glušac je većinu nekretnina kupila u vrijeme kada je

bila advokatica, te kaže da nema šta da krije.

„To nikakva nije tajna. Mi kad nešto kupimo, mi se čak i hvalimo jer mi imamo jako velike plate“, rekla je za CIN.

Proizvoljne odluke

IMOVINA SUDIJA I TUŽILACA

Sudovi i tužilaštva u Bosni i Hercegovini imali su različite stavove o tome da li će dostaviti podatke o plaćama i naknadama svojih uposlenika.

Dostavili podatke

Ustavni sud Bosne i Hercegovine

Kantonalni sud u Sarajevu

Općinski sud u Sarajevu

Osnovni sud u Banjoj Luci

Republičko javno tužilaštvo

Okružno javno tužilaštvo

Odbili dostaviti podatke

Ustavni sud Republike Srpske

Sud Bosne i Hercegovine

Okružni sud u Banjoj Luci

Osnovni sud Brčko distrikta

Tužilaštvo Bosne i Hercegovine

Tužilaštvo Kantona Sarajevo

- „Tačan i pojedinačan mjesečni iznos plate predsjednika Suda, kao i bilo kojeg drugog funkcionera, predstavljaju lični interes iz opsega prava na privatnost.“ (**Sud BiH**)
- „Rizik za lični interes koji se odnosi na privatnost ovog lica.“ (**Tužilaštvo BiH**)
- „Nesporno je da se plaća i druga primanja mogu i trebaju učiniti javnim.“ (**Kantonalni sud u Sarajevu citira mišljenje Agencije za zaštitu ličnih podataka iz 2013.**)

Prema Zakonu o VSTV-u, sudije i tužioci svake godine podnose ovom vijeću finansijske izvještaje u kojima navode šta su tokom godine radili i koliko novca su za to primili. Izvještaji uključuju informacije o bračnim drugovima i djeci s kojom žive.

Ti podaci nikada nisu bili dostupni javnosti.

CIN je 2015. godine zatražio imovinske kartone sudija i tužilaca, pozivajući se na Zakon o slobodi pristupa informacijama, ali je VSTV odbio dostaviti ih, uz obrazloženje da bi sudijama i tužiocima njihova objava mogla nanijeti štetu i povrijediti privatnost.

U Agenciji za zaštitu ličnih podataka BiH su tada ovo odbijanje smatrali zloupotrebom prava, navodeći da se institucije neosnovano pozivaju na zaštitu ličnih podataka i donose proizvoljne odluke te da bi trebale cijeniti javni interes.

Sličnog su mišljenja bili i u Instituciji ombudsmena za ljudska prava BiH, smatrajući da imovina sudija i tužilaca u demokratskom društvu ne smije biti zaštićeni podatak jer se radi o ličnostima od interesa za javnost.

„Pravo na uskraćivanje slobodnog pristupa informacijama organ bi trebao koristiti samo u slučajevima kada su potpuno ispunjeni uslovi za to, a to nipošto ne treba biti paravan za skrivanje informacija zbog ličnih ili grupnih interesa“, piše u Preporuci iz 2015. godine.

Prema preporukama Evropske komisije, VSTV je krajem septembra 2018. godine odlučio da će objaviti podatke o imovini. Usvojen je Pravilnik o podnošenju, provjeri i obradi finansijskih izvještaja prema kojem je VSTV trebao provjeravati imovinske podatke, upoređujući ih sa drugim evidencijama.

To je bila jedna od najvećih promjena jer su do tada, kako su rekli u ovoj instituciji, imovinski kartoni popunjavani proizvoljno i bez kontrole.

Međutim, Udruženje sudija Suda BiH je u januaru 2019. podnijelo prigovor Agenciji za zaštitu ličnih podataka, ističući da Pravilnik „otvara mogućnost zloupotrebe finansijskih podataka i ugrožavanje sigurnosti nosilaca

pravosudnih funkcija u cijeloj BiH“. Prigovoru su se pridružili Udruženje sudija Republike Srpske i Udruženje sudija u BiH.

Agencija je nakon toga zabranila VSTV-u obradu ovih podataka, navodeći, između ostalog, da je uvid u bankovne evidencije sudija i tužilaca dopustiv samo u slučajevima kada bi se protiv njih vodila istraga. Agenciji je sporno i to što su Pravilnikom data veća ovlaštenja VSTV-u nego što to predviđa Zakon o VSTV-u.

„Agencija je utvrdila da je Vijeće donijelo Pravilnik kojim su nametnute obaveze i izvršeno miješanje u pravo na privatnost sudija, tužilaca i njihovih srodnika“, zaključili su.

VSTV je odlučio da će tužiti Agenciju, a objavljivanje imovine sudija i tužilaca je stavljeno na čekanje.

Alberto Cammarata, koordinator politike evropskih integracija za BiH, rekao je na sjednici VSTV-a da je time poslana razočaravajuća poruka javnosti i Evropskoj uniji te da je „tužno da to dolazi od onih koji bi trebali voditi primjerom kada je u pitanju transparentnost i odgovornost“.

Blage kazne za greške sudija i tužilaca

VSTV godinama tolerisao nerad sudije

Principijelni razlozi

Sudije i tužioci godinama ističu da nemaju ništa protiv toga da se zna šta posjeduju, ali CIN-ovo istraživanje njihove imovine pokazuje da mnogi od njih, ustvari, imaju veliki otpor prema tome.

Iako im nikada nije bila sporna baza o imovini političara koju CIN ima već deset godina, nekolicina sudija i tužilaca je prijetila tužbom kada su od njih zatraženi isti podaci.

Pojedini su pristali na razgovor, ali ne i da dostave finansijski izvještaj.

„Je l' ti to meni ne vjeruješ?“, pitao je novinara Goran Salihović, državni tužilac koji je osam godina bio predsjednik Općinskog suda u Sarajevu te tri godine glavni državni tužilac.

„Malo je nezgodno da svi vide gdje mi imamo i šta imamo. Imate raznih ljudi, nisu svi poštteni i nisu svi dobronamjerni. A opet, s druge strane, ne znam zašto to kriti“, smatra Vladimir Špoljarić, v. d. predsjednika Kantonalnog suda u Sarajevu.

Svoj finansijski izvještaj „iz principijelnih razloga“ nije želio dati ni predsjednik VSTV-a Milan Tegeltija, želeći ostati dosljedan ranijim odlukama da se takvi zahtjevi odbijaju.

Među onima koji su pristali dati svoj imovinski karton je Tomislav Ljubić, glavni tužilac Tuzlanskog kantona.

„Osnovno pravilo jeste da kod javnog službenika sve mora biti transparentno“, pojašnjava on.

Međutim, osim mnogih Ljubićevih kolega, ovako ne misle ni važne institucije pravosuđa od kojih je CIN zatražio podatke o primanjima za pojedince. Neusaglašena praksa je česta i u tužilaštvima i u sudovima.

Osnovni sud u Banjoj Luci je dostavio podatke o primanjima svojih sudija, dok su u Okružnom sudu istog grada rekli da se radi o ličnim podacima. Tuzlansko kantonalno tužilaštvo nije smatralo spornim dostaviti informaciju o plaći glavnog tužioca, ali su u Odjelu za odnose s javnošću Kantonalnog tužilaštva u Sarajevu konstatovali da je to lični podatak.

Najdalje je otišlo Tužilaštvo BiH koje čak nije dostavilo ni podatke o periodu u kojem je neko bio tužilac, a kao razlog, uz zaštitu privatnosti, navode i činjenicu da o tome „ne vode

posebne evidencije“.

Agencija za zaštitu ličnih podataka odavno je zauzela stav da plaće i druge budžetske naknade trebaju biti javne, ali ih institucije i dalje odbijaju dostaviti.

„U konkretnom slučaju nalazimo da ne postoji javni interes da se dostave podaci“, odgovor je Pravosudne komisije Brčko distrikta na upit o predsjedniku Suda Grčeviću.